

IŠ MŪSŲ KRAŠTO PRAEITIS

PETRAS JUKNEVIČIUS

GARSUS RUSŲ KARVEDYS KILĘS IŠ LIETUVOS

Neseniai buvo publikuotas didelis rašinys apie Napoleonmetį Panevėžio krašte (Tėvynė. - 2006 02 15). Jame didesnis dėmesys buvo skiriamas maršalo Ž. Makdonaldo žygiui, apie rusų kariuomenę užsiminta tik epizodiškai. Prasidėjus Napoleono armijos žygiui per Lietuvą, didžiausios rusų - Pirmosios Vakarų armijos vadovaujamos, karo ministro Barklajaus de Tolio ir turinčios apie 130 000 karių, vyriausioji būstinė buvo Vilniuje. Čia stovėjo caro Aleksandro I gvardija. Pirmosios Vakarų armijos korpusai buvo išdėstyti po Lietuvą nuo Raseinių iki Lydos (*Dundulis B. Lietuva Napoleono agresijos metais I 1807 - 18121. -V-1981. -P.51*).

Būsimasis karvedys gimė 1761 m. gruodžio 27 d. Pamūšyje (Pakruojo r.), kur tėvas Bogdanas Barklajus de Tolis turėjo dvarą. Jo tėvai - škotų atkilėlių palikuonys: jų protėviai XVII amžiuje atsikėlė į Rygą. Michailas pakrikštytas Žeimelio evangelikų liuteronų bažnyčioje. Apie karvedžio vaikystę, mokslus žinių trūksta. Rusijos karo tarnyboje

Rusų karvedys Michailas Barklajus de Tolis

jis nuo 1776 metų. Karvedys karjeros laiptais kopė dalyvaudamas karuose. 1787 - 1791 m. jis dalyvavo Rusijos - Turkijos kare, dalyvavo mūšiuose ir kovose su švedais 1788 - 1790 metais. 1806 - 1807 m. kare su Prancūzija M.Barklajus de Tolis nuo 1807 m. vadovavo divizijai. Šiame kare jis pasižymėjo mūšyje prie Preusiš - Eilau vietovės. Kare su Švedija 1808 - 1809 m., jo vadovaujami rusų kariai sėkmingai žiemos metu perėjo Kvarkeno sąsiauriu. 1809 - 1810 metais - jis Rusijos kariuomenės vadas Suomijoje.

Gabų karvedį pastebėjo caro aplinka. Nuo 1810 m. sausio iki 1812 m. rugsėjo Michailas Barklajus de Tolis buvo Rusijos karo ministru. Jam vadovaujant buvo leidžiamas svarbus karinis leidinys ("Учреждения для управления большой действующей армией"), kuriame buvo nurodomos aukštųjų karo vadų pareigos ir teises, publikuojami nauji statutai ir t.t. (Советская военная энциклопедия. М., 1978).

1812 metų kare jis vadovavo rusų Pirmajai Vakarų armijai, bet jam, kaip karo ministru, buvo pavaldi ir Antroji Vakarų armija, vadovaujama P. I. Bagrationo. Spaudžiama didesnių Napoleono pajėgų, M. Barklajaus de Tolio armija buvo priversta trauktis. Palikdamas Vilnių, jis išleido atsišaukimą, pranešdamas Vilniaus gyventojams, kad armija kurį laiką paliks Vilnių ir pasitrauks į imperijos gilumą; atsišaukimas ragino gyventojus išlaikyti rimtį ir ištikimybę imperatoriui Aleksandrui. Prancūzams

nepavyko sutrukdyti susijungti M. Barklajaus de Tolio ir R. Bagrationo armijoms: rugpjūčio pradžioje prie Smolensko jos susijungė. Bet kariuomenės atsitraukimas, kad ir sėkmingas, sukėlė nepasitenkinimą šalyje ir armijoje, todėl nuo 1812 m. rugpjūčio 17 (29) d. Rusijos kariuomenei vadovauti paskirtas M. I. Kutuzovas. Mūsų kraštietis karvedys liko vadovauti Pirmajai Vakarų armijai. Garsiajame Borodino mūšyje jis vadovavo kariuomenės centrui ir dešiniajam sparnui. Beje, karinėje Taryboje jis palaikė M. I. Kutuzovo sprendimą palikti Maskvą.

Nuo 1813 m. vasario mėnesio M. Barklajus de Tolis vadovavo 3 - jai armijai, o po M. I. Kutuzovo mirties - jungtinei Rusijos - Prūsijos armijai. Sėkmingi buvo jo vadovaujamos armijos žygiai 1813 - 1814 metų karinėje kampanijoje prieš Napoleoną: įsomintinos pergalės prie Liutceno, Bauceno, Kulmo, Leipcigo, Paryžiaus.

Karvedys, generolas feldmaršalas Michailas Barklajus de Tolis mirė 1818 m. gegužės 26 d. Instenburge (Jsrutis, dabar. - Cerniachovskas, Kaliningrado sr., Rusija). Palaidotas Bekloro dvare (Jygejiestė, Estija). Karvedžiui buvo pastatyti paminklai Sankt Peterburge, Maskvoje, Rygoje ir Tartu.

Nedaug ką galima pasakyti apie M. Barklajaus de Tolio šeimą. Žinoma, kad jo brolis, irgi Rusijos armijos karvedys, tik žemesnio rango, žuvo kovoje su Napoleono kariais prie Jiecovos (Latvija).